

Gordana Gorunović, *Ogledi iz etnografije i antropologije književnosti.*

Srpski genealoški centar, Etnološka biblioteka. Posebna izdanja, knj. 15,
Beograd 2022, 302 str.

Књига *Огледи из етнографије и антропологије књижевности* ауторке проф. др Гордане Горуновић представља збирку изабраних студија, претходно објављених у различитим научним публикацијама у Србији у периоду од 2010. до 2020. године. Књига се састоји из увода и седам поглавља, која се разликују по тематици, истраживачким предметима, интерпретативним приступима и обиму текста, а оно што их повезује јесте настојање да се одабрана етнографска, документарна и књижевна дела тумаче из комбиноване контекстуалне антрополошке и књижевнонаучне перспективе.

У уводном делу ауторка детаљно објашњава почетке бављења антропологијом књижевности, оквире у којима су текстови настајали, као и теоријско-методолошке приступе у сагледавању антропологије кроз призму књижевности и књижевности кроз призму антропологије (стр. 7–21). Иако су поглавља у књизи наизглед независна по својим предметима и циљевима истраживања, и могу се читати одвојено, она међусобно кореспондирају и допуњују се формирајући чврсту целину. Свако поглавље је посвећено одређеном ауторском делу или ширем опусу одабраног писца: 1. *Осврће дана сушрашњеи: књижевна фикција Мишела Уелбека као грушевена сашира и културна кришика* (стр. 23–43); 2. *Тело, (не)моћ и шекси: антрополошка аушобанографија Роберта Ф. Мерфија* (стр. 45–74); 3. *Аушобиографија и етнографија у антропологији Пола Рагина: Crashing Thunder као сарадничка прозна фикција и аушобиографски нараштив о верском преобраћењу* (стр. 75–120); 4. *Прича о Ишију* (стр. 121–180); 5. *Феноменологија наивног аушобиографско-мемоарског шекси: иншерпре-*

шайивно вежбање шицовске персјективне (стр. 181–198); 6. *Михаило Лалић и српска етнологија: етнографија и мимезис шайријархалној друштва у црногорским Брдима* (стр. 199–230); 7. *Књижевно дело и живој Б. Воніара / Срејена Божића у свејлу етнологије и антропологије* (стр. 231–271). Како је већ поменуто, свака од студија у књизи фокусирана је на једно или више одабраних дела одређеног аутора почевши од романа *Мојћност осјрва* популарног француског књижевника Мишела Уелбека и антрополошке аутоанатографије *Body Silent (Немо шело)* америчког антрополога Роберта Ф. Мерфија, преко класичних индијанских биографија, какве су аутобиографија Винебаго Индијанца *Crashing Thunder*-а из пера америчког антрополога Пола Радина и биографија калифорнијског Индијанца Ишија, *Иши у два свеја* Теодоре Кребер, до лаичке етнобиографије једне обичне црногорске жене „из народа“, уметничког стваралаштва Михаила Лалића у оквиру националне књижевности и аустралијског писца српског порекла Б. Вонгара.

Читању ових дела, која се конвенционално дефинишу као нефикционална (аутобиографија и биографија) и фикционална проза (роман), међу којима је често тешко повући јасну границу, будући да природа наратива условљава један удео фикционализације, приступа се етнографски (у смислу теренске методологије, врсте писања и дискурса о култури у антропологији), биографски, историјски (референцијално), као и симболичком анализом форме садржаја. Инспирацију и референтни оквир у креирању сопственог приступа ауторка заснива на читању књижевних и научних текстова антрополошким „очима“, трагањем за етнолошки и антрополошки релевантним темама и мотивима у одабраним делима и применом концепата из различитих дисциплина – књижевних проучавања, књижевне антропологије и антропологије књижевности, социјалне феноменологије и студија културе – тј. таквих проучавања која се занимају за праксе документарног и уметничког писања и анализу њихових значења у различитим културним и историјским контекстима. Ова књига читаоцима пружа не само богатство података о обрађеним „случајевима“ и подробну контекстуализацију њиховог настанка и кретања, те рецепцију и спорове које су изазвали, већ и компетентно увођење у релевантне теоријске приступе, од класичних до најактуелнијих, који су у домаћој науци мало познати и углавном слабо примењивани. У овој књизи се теоријски приступи динамично укрштају изван и преко дисциплинарних граница како би се аналитичка оптика изоштрила и пружила нијансирана слика истраживаног проблема.

Потврдивши у својим ранијим монографијама изванредно познавање и вештину примене темељних светских етнолошких и антрополошких теорија и метода (*Српска етнологија и марксизам: научно дело Шћире Кулишића*, 2007; *Антропологија Клифорда Герца: културна теорија и интерпретативна анализа култура*, 2010; *Антропологија Клифорда Герца: критике и полемике*, 2011; *Аутобиографија у контексту: олед из етнографске антропологије*, 2014), Гордана Горуновић је и у овој књизи на оригиналан, и у нашој научној заједници јединствен начин, отворила нове области истраживања и указала на аналитички потенцијал примењених теоријских и методолошких приступа.

Књига теоријски и методолошки утемељено и пажљиво отвара у домаћој науци, али и у међународним оквирима, ново интердисциплинарно истраживачко поље – антропологију књижевности. Изабраним књижевним и етнографским текстовима, међу којима границе обично јесу флуидне, приступа се иновативним и плодним повезивањем различитих антрополошких, књижевнокритичких и историјских перспектива. Богато теренско искуство ауторке даје дубину и нијансираност у интерпретацијама. Написана аргументовано, питко и колоритно, књига пружа читаоцу доживљај да је и он сам био на терену, па и оном временски и просторно удаљеном, и учествовао у животима особа и заједница о којима је реч. Књига представља јединствено вредан допринос антропологији и књижевности, а посебно антропологији књижевности коју утемељује.

Сања Златановић